

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 7 april 2006

Mål nr

Ö 3309-05

KLAGANDE

KH

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Jur. kand. HK

MOTPARTER

1. Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

2. MK

SAKEN

Besöksförbud

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut den 26 juli 2005 i mål ÖÄ 5837-05

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut häver Högsta domstolen besöksförbudet.

Högsta domstolen fastställer att ersättning enligt rättshjälpslagen skall utgå till HK med sjutusensexhundra-trettionio (7 639) kr avseende arbete. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 1 528 kr. Av HK framställt yrkande om ersättning för arbete som utförts före ansökan om rättshjälp lämnas i övrigt utan bifall.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

KH har yrkat att besöksförbudet skall upphävas. För det fall besöksförbudet skall bestå har han yrkat att hans nödvändiga kontakter i samband med umgänget med sonen skall undantas.

Riksåklagaren har, även på MK vägnar, bestritt ändring.

SKÄL

KH har sedan den 22 oktober 2001 varit ålagd förbud enligt 1 § lagen (1988:688) om besöksförbud att besöka eller på annat sätt ta kontakt med eller följa efter sin tidigare hustru MK. Det nu överklagade beslutet om besöksförbud löper från och med den 26 maj 2005 till och med den 25 maj 2006. Frågan i målet är om förutsättningar föreligger för förlängning av besöksförbudet.

Enligt 1 § andra stycket besöksförbudslagen gäller som förutsättning för meddelande av ett besöksförbud att det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som besöksförbudet avses skydda. Vid bedömningen av om sådan risk föreligger skall särskilt beaktas om den för vilken förbudet avses gälla har begått brott mot den andra personens liv, hälsa, frihet eller frid. Av 3 § besöksförbudslagen framgår att ett förbud skall förses med de begränsningar och undantag som är påkallade med hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet. Enligt 4 § samma lag skall ett besöksförbud meddelas för viss tid, högst ett år. Förbudet får förlängas med högst ett år i taget.

En grundläggande förutsättning för meddelande av ett besöksförbud har avsetts vara att det finns en klar risk för att den som förbudet skall skydda kommer att utsättas för brott eller förföljelse eller andra former av allvarliga trakasserier (se prop. 1987/88:137 s. 18). Av betydelse vid riskbedömningen i de fall då den för vilken förbudet avses gälla tidigare har begått brott mot den andra personen, är karaktären på brottet eller brotten, om det rör sig om

enstaka eller flera gärningar och om brott begåtts vid ett eller flera tillfällen (se a. prop. s. 41).

Enligt förarbetena till besöksförbudslagen övervägdes en maximitid om fem år för besöksförbud; ett förbud skulle dock i normalfallet gälla i ett år från tidpunkten för beslutet. Det framhölls emellertid att, även om det i enstaka fall kunde behövas en mycket lång förbudstid, det var bättre att lösa detta genom en möjlighet till förlängning eftersom frågan om förbudets sakliga berättigande då kunde omprövas i ljuset av vunna erfarenheter. (Prop. 1987/88:137 s. 21 f.)

En förlängning av ett besöksförbud är i princip att se som ett nytt beslut om meddelande av besöksförbud. Beslut om en förlängning av ett besöksförbud skall således föregås av en fullständig prövning av de omständigheter som då är för handen. Härvid bör även beaktas att ju längre ett besöksförbud varar, desto större kan ingreppet i rörelsefriheten te sig för den person som förbudet avser. Det kan i de fall det övervägs en förlängning av besöksförbudet finnas skäl att särskilt beakta möjligheten enligt 3 § besöksförbudslagen att göra begränsningar och undantag i detta. Omfattningen av förbudet kan då i ljuset av vunna erfarenheter anpassas efter parternas förhållanden; det kan t.ex. röra sig om att tillåta kontakter som föranleds av frågor rörande gemensamma barn (a. prop. s. 42).

Av särskild betydelse vid prövningen av en begäran om förlängning av ett besöksförbud har avsetts vara huruvida den som varit föremål för förbudet har efterlevt detta (se a. prop. s. 22). Om brottslighet mot den förbudet avses skydda lagts till grund för riskbedömningen vid meddelandet av det tidigare besöksförbudet, bör det omprövas om denna med hänsyn till den tid som

förflutit fortfarande kan anses utgöra grund för slutsatsen att det föreligger en klar risk för fortsatt brottslighet. Slutligen skall vid riskbedömningen beaktas om det i övrigt föreligger några särskilda omständigheter som kan anses innebära att risken kvarstår för att den som ålagts förbudet kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som förbudet avser att skydda.

KH dömdes den 14 december 2001 av Svea hovrätt till fängelse fyra år för olaga frihetsberövande, olaga tvång, ofredande och våldtäkt vid ett tillfälle, flera olaga hot under i huvudsak en dag samt våldtäkt vid ytterligare ett tillfälle. Gärningarna begicks under maj och juli år 2001. Samtliga brott var riktade mot MK. Brotten begicks under en period då parterna bröt upp från sitt äktenskap. KH frigavs villkorligt den 26 mars 2004. KH och MK har ett nioårigt barn, som KH uppger sig på grund av besöksförbudet inte ha träffat sedan hösten 2002.

Den brottslighet som KH dömts för är av allvarlig karaktär och det rör sig om flera gärningar. Emellertid hänför sig gärningarna till en begränsad tidsperiod som numera ligger så långt tillbaka i tiden, att enbart brottslighetens karaktär och omständigheterna kring denna inte längre kan läggas till grund för slutsatsen att det fortfarande föreligger en klar risk för att KH kommer att utsätta MK för brott eller förföljelse eller andra former av allvarliga trakasserier.

Det är ostridigt att KH, som haft permissioner under straffverkställigheten och nu varit på fri fot i ca två år, inte vid något tillfälle har överträtt besöksförbudet. Vidare framgår att MK sedan år 2001 är omgift samt att också KH lever i ett nytt förhållande. Det har genom utredningen inte framkommit

några nya omständigheter som talar för att det fortfarande föreligger någon beaktansvärd risk för att KH kommer att utsätta MK för brott eller förföljelse eller andra former av allvarliga trakasserier. Besöksförbudet skall därför hävas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Håstad, Lindeblad, Nyström och Calissendorff (referent)
Föredragande revisionssekreterare: Riberdahl